

Sztuczny dostęp do przewodu pokarmowego

Krzysztof Figuła

I. Katedra Chirurgii Ogólnej i Klinika Chirurgii
Gastroenterologicznej UJ CM w Krakowie

Wskazania

Chorzy u których nie jest możliwe wystarczające karmienie drogą naturalną (*per os*), możliwe jest natomiast skuteczne odżywianie drogą przewodu pokarmowego.

PRZYCZYNY:

- Nowotwory głowy i szyi (ucho, nos, gardło)
- Zaburzenia neurologiczne (dysfagia będąca wynikiem udaru mózgu, urazu czaszkowo-mózgowego, guzów, ch.Parkinsona, SLA itp.)
- Inne: SBS, politrauma, przedłużająca się śpiączka, ch.Crohna, mukowiscydoza, przewlekła niewydolność nerek, wątroby, zaburzenia rozwojowe.

Żywienie doustne:
dłużej niemożliwe/niewystarczające

Krótkoterminowe EN

Długoterminowe EN
(>2-3 tyg)

Małe ryzyko
aspiracji

Duże ryzyko
aspiracji

Małe ryzyko
aspiracji

Duże ryzyko
aspiracji

NGT

NJT

PEG

PEJ
PEG-PEJ

Gastrostomia
Jejunostomia

Endoskopia
USG, RTG

Chirurgia

Rodzaje zgłębników

Umieszczenie dystalnego końca:

Żołądkowy

Dwunastniczy

Jelitowy (poza więzadło Treitza)

Sposób zakładania

Zwykłe

Samowprowadzające

Z obciążeniem

Z balonem

Rodzaj materiału

- *PCV (7 dni)*
- **silikonowy (6 tyg)**
- **poliuretanowy**

Cechy zgłębników

CECHA	CIENKIE	GRUBE
<i>Rozmiar</i>	6-12 F	14-22F
<i>Przeznaczenie</i>	Żywienie enetralne	Odbarczenie żołądka
<i>Komfort pacjenta</i>	Miękki, do przyjęcia	Sztywny niewygodny
<i>Materiał</i>	Silikon, poliuretan	PCV
<i>Czas utrzymania</i>	6 tyg	7-10dni
<i>Cena</i>	Droższe (nawet do 35E)	Tanie
<i>Ryzyko złego umiejscowienia</i>	Większe ryzyko złego wprowadzenia	Mniejsze ryzyko złego wprowadzenia, przemieszczenie
<i>Prowadnica</i>	Z prowadnicą lub bez	Bez prowadnicy
<i>Żywienie doustne</i>	Może jeść/pić obok	Ew. picie

Zgłębnik nosowo-żołądkowy

Wskazania:

- krótkoterminowe żywienie enteralne, bez zaburzeń motoryki i opróżniania żołądkowego, bez ciężkiego refluksu ż-p

Przeciwwskazania:

- uraz twarzowo-czaszkowy
- obstrukcja w zakresie przełyku/żołądka
- żylaki przełyku?
- pacjent niestabilny hemodynamicznie

Zgłębnik nosowo-żołądkowy

Zalety:

- Łatwość założenia, dostępność
- Bardziej fizjologiczna podaż do żołądka
- Łatwiejszy sposób podaży (bolusy, wlew)
- Niski koszt

Potwierdzenie położenia - RTG

Wady:

- Zwiększone ryzyko zachłystowego zapalenia płuc (?)
- Alkalizacja treści żołądkowej – kolonizacja bakteriami Gram minus.
- Stygmatyzacja społeczna
- Odleżyny, otarcia, krwawienie itp.

Zaleganie

Jeżeli zaleganie żołądkowe przed podaniem kolejnej porcji wynosi powyżej 200ml lub przy podaży ciągłej $>20\%$ podaży godzinowej - należy wstrzymać żywienie i przeanalizować ponownie stan ogólny pacjenta.

Zgłębnik nosowo-jelitowy

Wskazania:

- nasilony refluks żołądkowo-przełykowy, gastropareza
- chorzy z OIOM (leki), po ciężkich urazach, z ryzykiem przedłużonej niedrożności porażennej
- ciężkie, ostre zapalenie trzustki wczesne żywienie dojelitowe

Przeciwwskazania

- uraz twarzowo-czaszkowy
- pacjent niestabilny hemodynamicznie

Zgłębnik nosowo-jelitowy

Zalety

- Mniejsza częstość zachyłstowego zapalenia płuc (?)
- Możliwość szybkiego włączenia żywienia dojelitowego i łatwego osiągnięcia odpowiedniej podaży
- Zgłębniki o typie „dual-lumen” (możliwość odbarczenia żołądka)

Wady

- Trudniejsze założenie (endoskopia, grawitacja)
- Łatwe przemieszczenie do żołądka
- Łatwiejsze zatykanie zgłębnika (mniejsza średnica)
- Większa częstość perforacji
- Konieczność podaży w wlewie

Zgłębnik nosowo-jelitowy

Metody zakładania

- Grawitacyjnie (30%)
- Prokinetyki – metoclopramid (10-20mg iv)
erytromycyna (ok. 60%)
- Endoskopia (guide wire, forceps – 80-95%)
- Pod kontrolą rtg (+prokinetyki ok. 90%)

Prewencja aspiracji

Ułożenie 30 st (podczas podaży i do 2 godzin po), położenie na prawym boku lub na wznak po zakończeniu podaży, odpowiednia podaż, dobór pacjentów.

Opieka pielęgniarska

Brak jednoznacznych dowodów o przewadze podaży diety poniżej odźwiernika.

GASTROSTOMIA

Wskazania

- żywienie enteralne dłuższe niż 2-3 tyg, możliwa podaż do żołądka

Metody zakładania

- Endoskopia
- Pod kontrolą USG
- Pod kontrolą RTG
- Chirurgiczna:
  - Laparoskopowa
  - Otwarta

Przezskórna endoskopowa gastrostomia „złoty standard”

Skuteczność procedury 96-99%

PEG PRZECIWSKAZANIA

- Zaburzenia krzepnięcia (INR >1.5, PLT 50,000/mm³),
- Przemieszczenie organów (wątroba, okrężnica)
- Hepato- lub splenomegalia
- Carcinomatosis peritonei
- Zaawansowane wodobrzusze
- Zapalenie otrzewnej
- Niedorożność przewodu pokarmowego
- Miejscowe: nacieki, masywne owrzodzenia
- Aspiryna?

SLA

- U większości chorych wskazane jest wytworzenie PEG.
- Decyzję należy podjąć we wczesnym stadium choroby, ponieważ pojawienie się zaburzeń czynności płuc typu restrykcyjnego ogranicza szansę powodzenia tego zabiegu.
- Pojemność życiowa płuc chorego (vital capacity - VC) powinna przekraczać 50% oczekiwanej VC, (ew. VC płuc chorego wynoszącej około 1 litra i przy pCO₂ większym niż 45 mm Hg (6,5 kPa)).
- Niezmiernie ważna jest sedacja chorego oraz odessanie treści z żołądka po zabiegu - nie są w stanie samodzielnie obniżyć uniesionej przepony

Otępienie

Jaki powinien być cel sztucznego dostępu:

- poprawa stanu czynnościowego
- zapobieganie głodowi, stanom niedożywienia i ich następstwom
- poprawa komfortu życia
- zmniejszenie częstości odleżyn i zakażeń.

Brak badań potwierdzających celowość zakładania sztucznego dostępu

Rodzaje PEG

Średnica zgłębnika 14-20 F

Różny rodzaj materiału

Różny rodzaj mocowania zewnętrznego talerzyka

Gastrostomia niskoprofilowa

Zakładana w drugiej kolejności – po 4 tyg „normalnego” PEG
Wymaga dokładnego pomiaru i dopasowania.

Przygotowanie do założenia

- Gastroskopia
- Sedacja (BDA)
- 8 godz na czczo
- Golenie brzucha
- 2 g cephazoliny iv. przed – do decyzji

Zestaw do założenia PEG

Zakładanie PEG

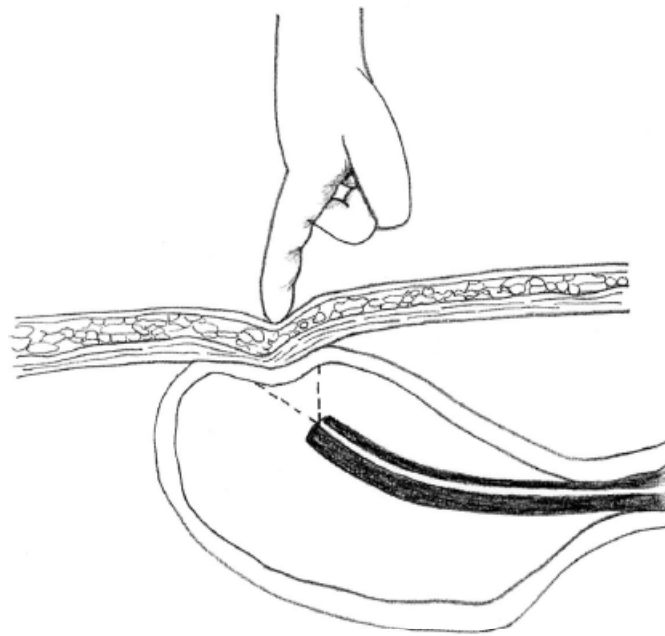
Potencjalne problemy:

- Trudności w wykonaniu diafanskopii (test z strzykawką)
- Trudności techniczne: Ch. Crohna, dializy otrzewnowe

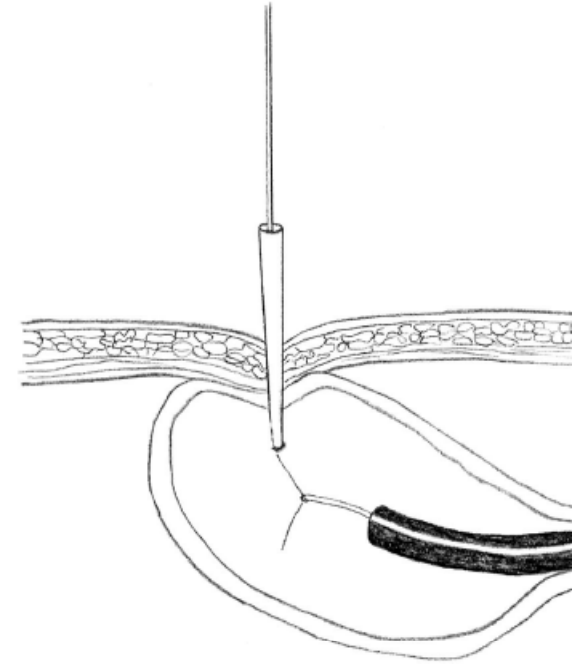
Technika zakładania

- Pull technique
- Push technique
- RIG (radiologic assisted gastrostomy)
- UIG (ultrasonografy)

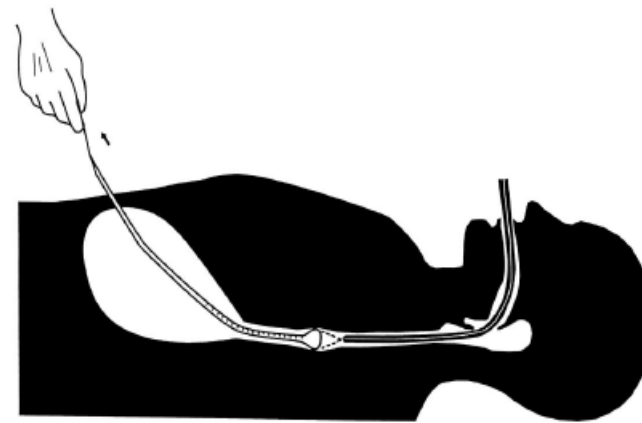
PULL
TECHNIQUE

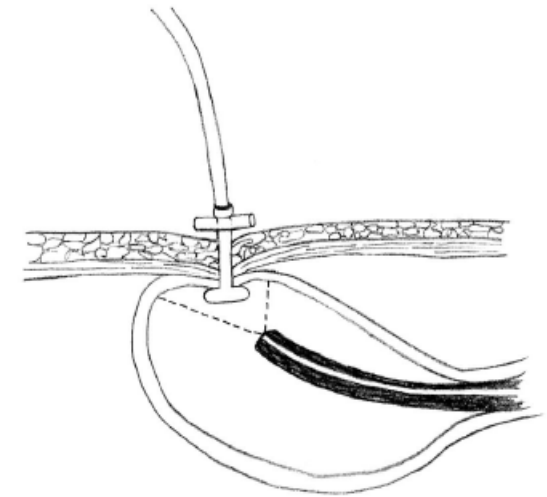
A

B

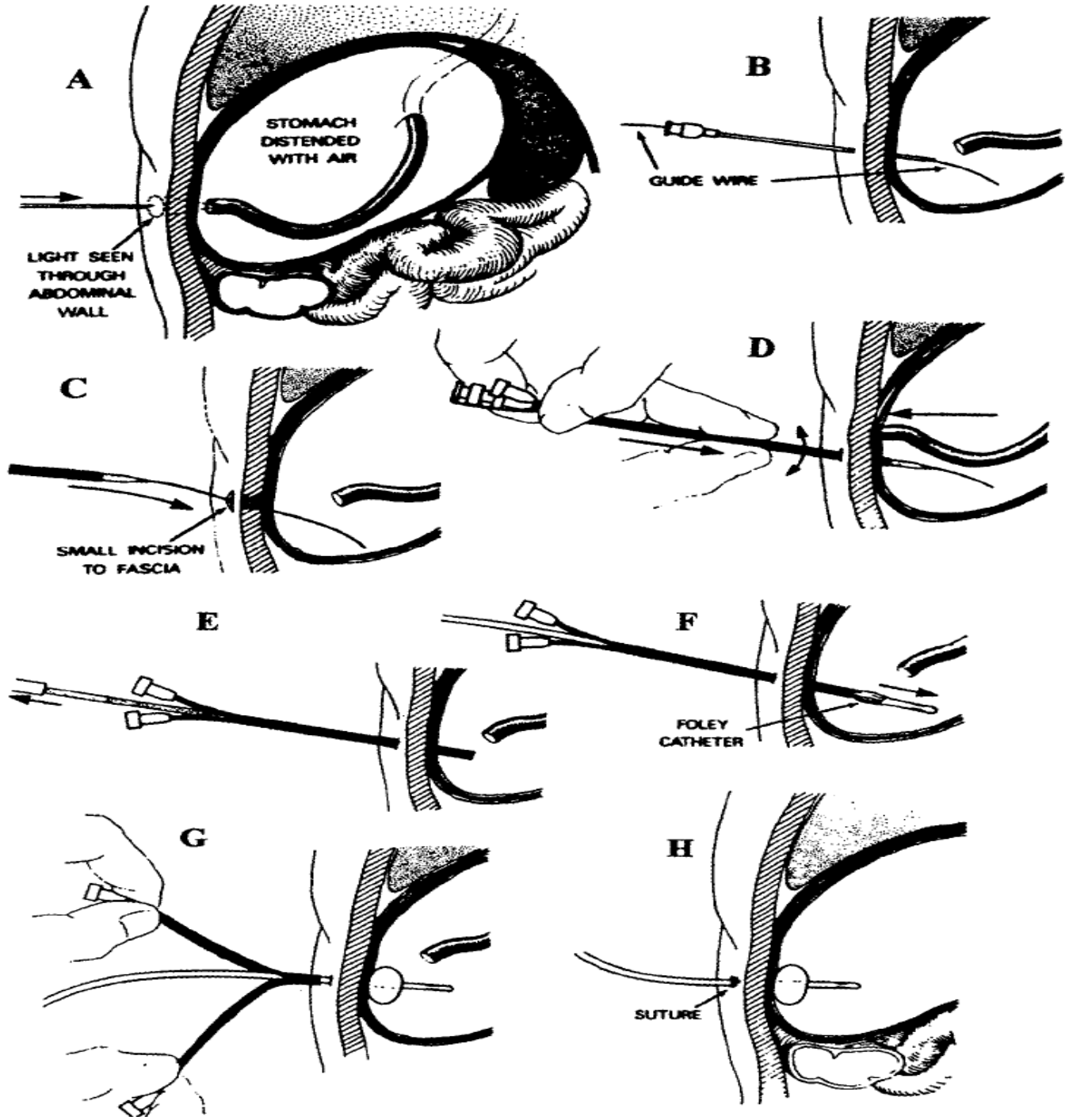

C

D

PUSH
TECHNIQUE

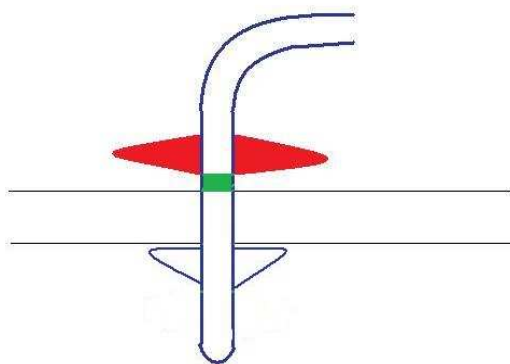
RAG, UAG

- Technika podobna do „push technique”
- Bez użycia endoskopu
- Insuflacja powietrzem żołądka (zgłębnik)
- Przezskórne wprowadzenie zgłębnika gastrostomijnego

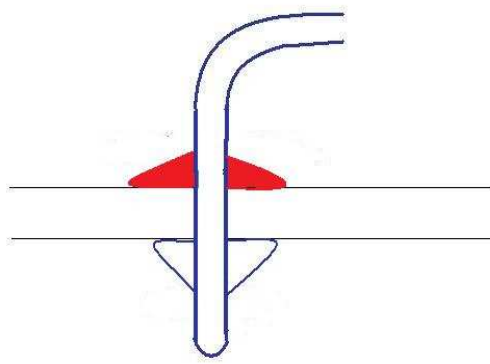
Opieka bezpośrednio po założeniu

- Zewnętrzny talerzyk dociśnięty na odległość 5 mm od skóry + suchy opatrunek (I doba)
- II i kolejne doby: pewny docisk
- Zmiana opatrunku po 8-12 godz (rano) sprawdzić ruchomość PEG
- Opatrunek Y
- Zmiana opatrunku codziennie,
- Żywienie nawet od godziny po założeniu (najczęściej po 6)

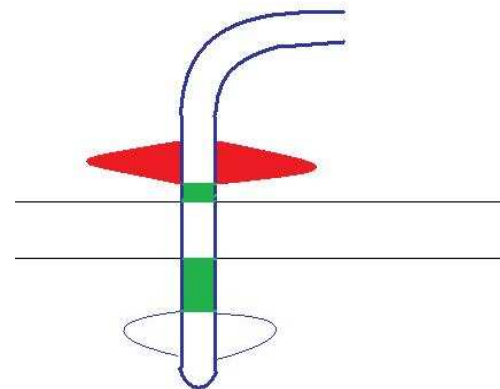
Umocnianie PEG

Bezpośrednio po
założeniu

DOBRCZE

ŹŁE

Dlaczego oryginalne zgłębniki?

Cewnik Foleya,
Petzer itp. :

- Brak zewnętrznego
talerzyka !!!
- Miękka guma,
słaba aspiracja, łatwe
niszczenie

Powikłania zakładania PEG

- Częstość 1-4% , (poważne 0,5%)
- Perforacja
- Krwotok
- Zapalenie otrzewnej
- Buried bumper syndrome

Buried bumper syndrome

Objawy

problem z podażą diety

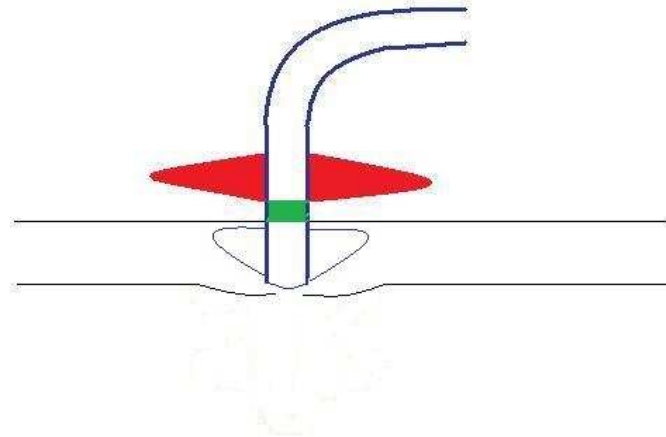
problem z obracaniem, wpychaniem PEG

problem z aspiracją diety

Leczenie

endoskopia, wymiana

PEG

Odległa opieka nad PEG

- Zatkanie (ciepła woda, pieniący się płyn np. cola itp.)
- Przepięk treści obok:
  - Modyfikacja opatrunku
  - Docisk
  - Leki (PPI)
  - Leczenie miejscowe
- Ziarnina – lapis, APC, podwiązywanie
- Krwawienie

Wymiana gastrostomii

Zawsze, kiedy wysunie się częściowo lub całkowicie gastrostomia, a żywienie musi być kontynuowane !

Miejsce:

- przy łóżku chorego (dom)
- szpital (endoskopia)

Materiał:

- cewnik Foley'a, dren Petzera (CZASOWO!)
- **G-Tuba**

Usunięcie PEG

- Wystarczająca podaż doustna.
- Brak dalszej zgody pacjenta na leczenie.
- Zła tolerancja zgłębnika.

Miejsce:

- dom
- szpital
(endoskopia)

Gastrostomia chirurgiczna

Skuteczność procedury 99,9%

Śmiertelność 1,3%

Komplikacje 3,7%

- krwawienie

- perforacja

- infekcja rany

- peritonitis

- przemieszczenie

- przeciek wokoło

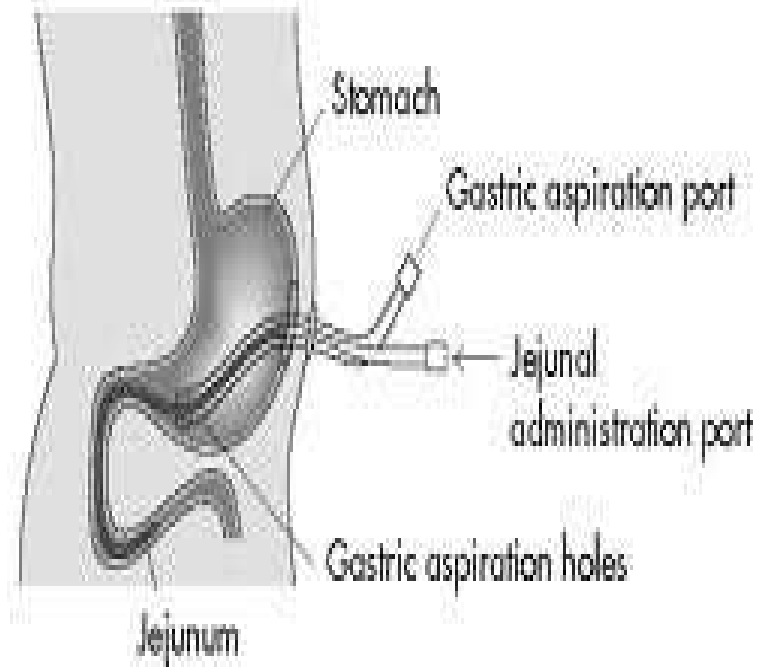
Inne zastosowanie gastrostomii: dekompresja

W wielopoziomowej niedrożności
p.pokarmowego – np. carcinosis peritonei

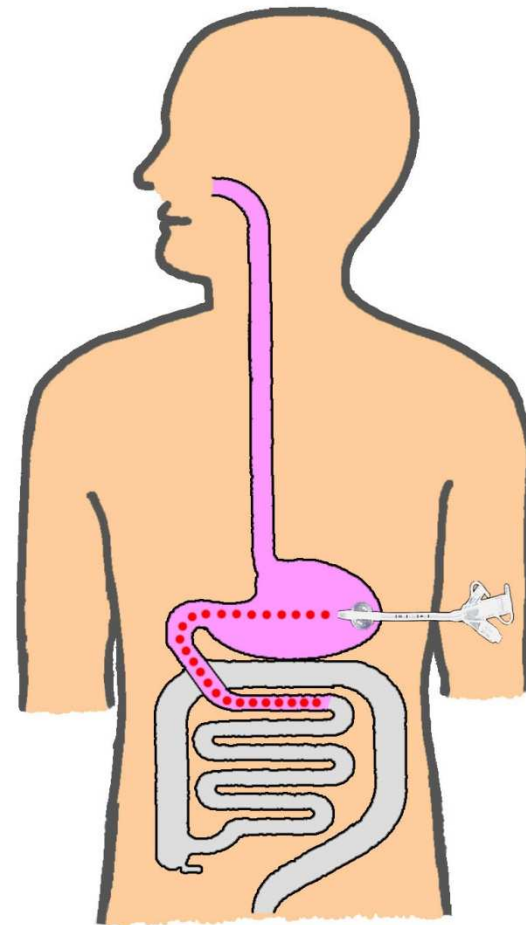
Funkcja odbarczenia przewodu pokarmowego

PEG PEJ

Percutaneous gastrojejunostomy

Percutaneous gastrojejunostomy

Jejunostomia

Wskazania

brak możliwości podaży do żołądka
większe ryzyko aspiracji (?)

Wady

utrudniona podaż (wlew grawitacyjny, pompa)
specjalne wymagania odnośnie diety (jakość, ilość)
zgłębniki z wąskim światłem (łatwiejsze zatkanie)
ograniczenia podaży np. leki

PEJ

- Wymaga specjalistycznego sprzętu (jejunoskop, dziecięcy kolonoskop)
- Technika i zasada zakładania podobna jak przy PEG

Brak doświadczeń własnych.

Wymiana jejunostomii

Miejsce:

- szpital (kontrola radiologiczna, obserwacja kliniczna)

Materiał:

- cewnik jejunostomijny

ZAGROŻENIE: perforacja jelita!!!

Powikłania

Sposoby podaży

Sposoby podaży przez zgłębnik:

- Bolus (tylko do żołądka)
- Wlew kroplowy:
  - Metoda grawitacyjna (7kropli -1 ml)
  - Za pomocą pompy perystaltycznej

Podaż:

Do żołądka: bolus 100 – 400 ml (max 500 ml)/ 20-30 min

wlew 40 – 150 ml/ h

Do dwunastnicy: wlew 25 – 120 ml/ h

Do jelita: wlew 25 – 120 ml/ h

Zatkanie zgłębnika – sprawdzenie
całości zestawu

Rytm podaży

Bolusy (rytm b.fizjologiczny)

Wlew:

- Żywnienie przerywane (mobilność)
- Żywnienie nocne (uwaga na zachłyśnięcie)
- Żywnienie ciągłe (do 20 godz)